

Cirkulärnr: 1998:179
Diariernr: 1998/2821
P-cirknr: 1998-2:63
Nyckelord: AD, MBL
Handläggare: Christina Madfors
Sektion/Enhet: Förhandlingssektionen
Datum: 1998-11-12
Mottagare: Kommunstyrelsen
Personalfrågor
Rubrik: Arbetsdomstolens dom 1998 nr 95 angående bl.a. fråga
om ett krav på ersättning ansetts oskäligt enligt 35 §
MBL
Bilagor: Arbetsdomstolens dom 1998 nr 95

Personalpolitik: 1998-2:63

Nyckelord: AD, MBL

Förhandlingssektionen
Christina Madfors

1998-11-12

Kommunstyrelsen
Personalfrågor

Arbetsdomstolens dom 1998 nr 95 angående bl.a. fråga om ett krav på ersättning ansetts oskäligt enligt 35 § MBL

Arbetsdomstolen har i dom 1998 nr 95 mellan Arboga Lärarförening och Arboga kommun prövat om ett krav på ersättning ansetts oskäligt enligt 35 § MBL varvid betalningsskyldighet i så fall inte inträder. Domstolen hade även att ta ställning till om kommunen brutit mot nämnda lagbestämmelse genom att dröja med utbetalningen för ett visst antal tilläggstimmar.

Bakgrund

Arboga Lärarförening och Arboga kommun träffade i maj 1996 en överenskommelse i form av kollektivavtal som innebar att lärare med sektorsansvar skulle ersättas för detta arbete genom nedsättning i tid och inte ersättning i pengar. Lärarföreningen, som är en fristående organisation som inte tillhör Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund eller annan organisation på central nivå, medgav att kollektivavtalet medförde att ersättning för sektorsansvaret enbart bestod av nedsättning i tid samt att ersättningen inte skulle utges under sommar- och jullov. Föreningen ansåg dock att lärarna kom att missgynnas vad avsåg nedsättningens storlek och yrkade att de skulle kompenseras även med ersättning i pengar under loven. Kommunen delade inte lärarföreningens uppfattning och ansåg att kravet var oskäligt med hänvisning till att ersättning utgivits i form av nedsättning i tid och att yrkad ersättning i pengar dessutom avsåg tid då undervisningsskyldighet inte förelegat och att arbete inte heller beordrats. Av den anledningen påkallades inte lokal tvisteförhandling enligt 35 § MBL för att bryta igenom "tolkningsföreträdet". Kommunen ansåg även att lärarföreningens uppfattning om rättsläget var uppenbart oriktigt och att föreningen i vart fall bort förstå att kravet var grundlöst.

Arbetsdomstolen

Arbetsdomstolen konstaterade inledningsvis att bestämmelserna om tolkningsföretråde i lönetvister enligt 35 § MBL kan medföra att arbetsgivaren blir skyldig att utge ersättning enligt arbetstagarorganisationens mening fastän rättslig grund för anspråket annars inte skulle ha förelegat. För att betalningsskyldighet inte ska inträda krävs enligt lagbestämmelsen, att arbetsgivaren omedelbart påkallar förhandling i tvisten och i sista hand väcker talan vid arbetsdomstolen. Betalningsskyldigheten kan dock bortfalla om kravet är att anse som oskäligt. Arbetsdomstolen ansåg att lärarföreningens krav var oskäligt på grund av det borde ha stått fullständigt klart för föreningen att ett krav på ersättning för nämnda lov skulle komma att underkännas vid en rättslig prövning. Därmed uppkom ingen betalningsskyldighet för kommunen.

Arbetsdomstolen slog vidare fast att kommunen inte brutit mot 35 § MBL då dröjsmålet med utbetalningen för de tilläggstimmar som uppkom under läsåret berott på de berörda arbetstagarna själva.

Kommentar

För att 35 § MBL ska bli tillämplig krävs att arbetsgivaren och arbetstagarorganisationen är bundna av samma kollektivavtal om lön eller annan ersättning. I detta fall, AD 1998 nr 95, hade kommunen tecknat ett kollektivavtal med en lärarförening om kompensation för sektorsansvar.

Det räcker med att en lönetvist har uppkommit mellan parterna för att 35 § MBL ska aktualiseras. Arbetsgivaren och arbetstagarorganisationen behöver således inte vara ense om att bestämmelsen är tillämplig utan det sker automatiskt genom den uppkomna tvisten om lön eller annan ersättning. Tvist anses föreligga när vardera parten har intagit olika ståndpunkter i rättsfrågan vilket kan ske vid en överläggning eller motsvarande. Således behöver tvisteförhandling inte ha genomförts för att en rättstvist ska anses ha uppkommit.

Lagbestämmelsen innehåller regler om tolkningsföretråde i lönetvister. I motsats till andra lagbestämmelser med tolkningsföretråde för arbetstagersidan, behöver företrädet inte åberopas av arbetstagarorganisationen för att betalningsskyldighet ska inträda under förutsättning att kravet inte är att anse som oskäligt. För att tolkningsföreträdet ska anses ha gjorts gällande enligt 35 § MBL krävs det enligt Kommunala Huvudavtalet – KHA 94 – att arbetstagarorganisationen lämnar skriftligt besked till arbetsgivaren om tolkning av berörd avtalsbestämmelse, vilket kan framgå av protokollet. Arbetsgivaren blir skyldig att betala ersättning med belopp som arbetstagersidan har fordrat om inte arbetsgivaren påkallar förhandling eller efter slutförd central förhandling väcker talan vid arbetsdomstolen. De tidsfrister som ska iakttagas finns angivna i §§ 12, 14 och 16 KHA 94. Om KHA inte gäller mellan parterna, såsom var fallet mellan Arboga Lärarförening och Arboga kommun, gäller i stället 64 och 65 §§ MBL.

Av arbetsdomstolens praxis, AD 1987 nr 58 och 1996 nr 108, framgår att ett krav kan anses som oskäligt i två avseenden. Dels när det gäller det fordrade

beloppets storlek och dels när arbetstagarpartens uppfattning om rättsläget är uppenbart oriktigt. I sistnämnda situation krävs även att det är bara i klara och entydiga fall som arbetsgivaren kan undgå betalningsskyldighet på denna grund.

I detta fall, AD 1998 nr 95, påkallade kommunen inte förhandling trots krav från lärarföreningen. Genom att kommunen kunde konstatera att arbetstagarpartens krav på ersättning var uppenbart oriktig samt även kunde visa att motparten i vart fall borde ha förstått att kravet skulle komma att underkännas vid en rättslig prövning, bortföll betalningsskyldigheten. Om dessa förutsättningar inte finns, bör arbetsgivaren alltid ta initiativ till förhandling och slutligen väcka talan vid arbetsdomstolen för att undvika att betalningsskyldighet inträder enligt 35 § MBL.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Förhandlingssektionen

Markus Gustafsson

Christina Madfors

Bilagor

Arbetsdomstolens dom 1998 nr 95